

OSZCZĘDNOŚĆ

6

Organ „Związku Galicyjskich Kas Oszczędności“

Wychodzi w połowie każdego miesiąca.

Redaktor

Dr. Zygmunt Gargas.

Redakcja i Administracja

Lwów, ulica Lelewela 1. 5.

Pranumerata

roczna z przesyłką pocztową 5 kor.

Ogłoszenia

70 kor. za stronę, przy powtarzaniu odpowiedni opust.

TREŚĆ: J. S.: Interesujący przypadek z dziedziny ekwiwalentu. — J. Kusz: Zyski i straty z różnie kursowych. — Dr. Z Gargas: Ze studiów nad kwestyą mieszkań. — Notatki. — Ruch wkładek w Związkowych Kasach oszczędności za miesiąc lipiec 1906. — Inseraty. — Bilanse.

Interesujący przypadek z dziedziny ekwiwalentu.

(Dokończenie.)

W myśl zatem postanowień prawnych powołanych w zaczepionem wezwaniu płatniczem, przypada od powyższego majątku należność a to: od zaokrąglonej kwoty 580.840 kor.

po 1 1/2%	8.712.60 K
25% dod.	2.178.15 „

razem 10.890.75 K

na którą prostuje się zaczepioną należność ekwiwalentową za VI dziesięciolecie.

Okoliczność że urządzenie biurowe sprawiono dopiero w roku 1897, jak również że niektóre papiery wartościowe nie były jeszcze 10 lat w posiadaniu Kasy nie ma żadnego znaczenia*), ponieważ wedle § 16 rozporządzenia Ministeryalnego z 14 lipca 1900. Dz. u. p. l. 120 majątek ruchomy ma być zeznany i przyjęty za podstawę wymiaru w takiej wartości jaką przedstawia w dniu 1 stycznia 1901.

Żądaniu rekurującej Kasy Oszczędności, by jako pozycje potrącalne uznać odsetki pobrane na rok 1901 w kwocie 54.991 kor. 18 hal. nie można zadość uczynić z uwagi na postanowienia § 19 a b. 4. powołanego rozporządzenia Ministerstwa.

Twierdzenie rekursu, że tylko ta część czystego majątku z r. 1900 ma stanowić przedmiot podlegający należności ekwiwalentowej, jaka pozostaje po strąceniu wyplat z niego skutecznie się mających, jako to stałych rocznych remuneracji urzędników, wynagrodzenia dla 3-go dyrektora i wymienionych na str. 5 i 6 zamknięcia rachunk. dodatków na użyteczne cele nie jest uzasadnione, gdyż wyplaty te przedewszystkiem w dniu 1 stycznia 1901 nie istniały, powtórnie one nie są długami Kasy (§ 18 ab. 2. rozp. ministeryalnego z 14 lipca 1900 dz. u. p. l. 120).

Zarzuty, odnoszące się do wartości nieruchomości majątku są bezprzedmiotowe, ponieważ od

tego majątku żadnej należności nie przypisano. *)

Przeciw temu orzeczeniu wolno wnieść rekurs w terminie 30 dni wprost do c. k. krajowej Dyrekcyi skarbu we Lwowie.

Jeżeli nieraz bywa podziwiana szczególniejsza logika fiskalna, to orzeczenie powyższe Krajowej Dyrekcyi skarbu dostarcza bardzo obfitego materiału na ten temat, a ustęp ustalający majątek ruchomy podlegający ekwiwalentowi na 580.840 kor. 67 hal. zostanie nierozwiązaną zagadką.

Przeciwko temu wymiarowi ekwiwalentu sprostowanemu przez c. k. Kraj. Dyrekcyę Skarbu wniesiono do c. k. Ministerstwa skarbu następujący dalszy rekurs.

Przypuściwszy niewzruszalność dat przyjętych przez c. k. krajową Dyrekcyę Skarbu w ustaleniu stanu czynnego i biernego przyjmując je nawet za podstawę dochodzimy do wyprowadzonego:

a) stanu czynnego	13,770.813.02 K
b) stanu biernego	13,934.809.33 „

czyli że stan bierny przewyższa stan czynny a powodem tego jest ta okoliczność, że czasowo nie przypada jeszcze ekwiwalent od nieruchomości, które jeszcze przez lat 10 nie są w posiadaniu Kasy t. j. od których należność przenośna w ciągu ubiegłej dekady została na rzecz Wysokiego Skarbu uiszczona i w miarę jak to co do tych nieruchomości w ciągu lat 1900, 1910, przypadnie dziesięciolecie zostaną zgłoszone i wtedy nastąpi wymiar ekwiwalentu. Mylni i nieuzasadniony zdaniem podpisanej Dyrekcyi, wymiar nastąpił z powodu nieuzasadnionego zastosowania co do tych nieruchomości § 17 ust. 5 rozporządzenia Ministeryalnego z 14/7 1900 r.

Ustęp ten nadaje się do zastosowania tylko w razie „einer gesetzlichen Befreiung von Gebühren aequivalente“ w tym przypadku nie zachodzi „uwołnienie“ (Befreiung) tylko „odroczenie“ do czasu zapadłości dziesięciolecia, „Befreiung“ wedle ustawy zachodzi w wyjątkach określonych wedle Tar. poz. B. e. 2. względnie

*) Przeciwnie rozstrzygnął Trybunał administr. orzeczeniem z 6 października 1904 r. L. 10.401.

*) Twierdzenie to jest w rażącej sprzeczności z całym wymiarem i rekurs się właśnie tego domaga, aby od wartości nieruchomości majątku żadnej należności nie przypisano.

w § 23 do § 27 incl. rozporządzenia Ministeryalnego z 14 7 1900. § 28 tegoż rozporządzenia powołuje się na uw. 3 poz. tar. 106 B e. a zaczynając się od słów „die Verpflichtung zur Entrichtung des Gebühren aequivalentes beginnt etc.“ wyklucza pojęcie uwolnienia i stanowi o odroczeniu czasokresu. Zresztą i powołane rozporządzenie ministeryalne w § 3. rozróżnia wyraźnie Befreiung w ustępie 1, 2, w przeciwstawieniu do „Verpflichtung zur Entrichtung des Gebühren aequivalentes noch nicht begonnen hat“ (ust. 3 i 4) a ustęp 4 tego rozporządzenia analogiczny co do podmiotów, które 10 lat nie istnieją nie nazywa „befreite Subjekte“ ale przeciwnie „Aequivalentpflichtige“. Nawet odnośny reskrypt Dyrekcyi Skarbu wyraża się „nieruchomości na razie nie podlegają należności“ a nie „są uwolnione“. Z tego wyraźnie wypływa, że „odroczenie terminu wymiaru nie można nazywać „uwolnieniem“ a w następstwie tego zastosowywać kwestyonowany ust. 5 rozporządzenia Ministeryalnego.

Przechodząc z teoretycznego wywodu do praktycznego konkretnego wypadku dojdziemy i na tej drodze do wyniku, wykazującego niewłaściwość zarekurowanego wymiaru. Nie ulega bowiem wątpliwości, że intencją ustawy było pewne przyznanie opustu we wymiarze ekwiwalentu o ile nie upłynęło 10 lecie od ostatniego wymiaru i opłacenia należności przenośnej na rzecz Skarbu, czyli że stawia odnośną instytucję w korzystniejszej pozycji ze względu na wymiar ekwiwalentu. Przypuściwszy, że nieruchomości Kasy są już czas dłuższy własnością Kasy niżli 10 lat i że co do nich nie zachodzą uwzględnienia po myśli uw. 3 do poz. Tar. 106 B. e. ust. z 13/12 1862 i przyjmując znowu daty ustalone przez Wysoką c. k. krajową Dyrekcyę Skarbu a zatem całkowity stan czynny wedle bilansu 14,548.450.04 K stan bierny 13,934.809.33

przypadałaby na całe V dziesięciolecie należność ekwiwalentowa od różnicy t. j. od 613.650.71 K

Trzymając się poglądów prawnych i wymiaru przyjętego przez Wysoką Dyrekcyę Skarbu dojdziemy do wyniku, który samą Wysoką Dyrekcyę wprawi w zdumienie.

Suma w zarekurowanym wymiarze przyjęta do ekwiwalentu 580 840 — K

a że wciągu 10 lecia w miarę zapadłości terminów będziemy musieli zgłaszać do dodatkowego wymiaru nieruchomości przyjęte 777.637 — „

dojdziemy w VI 10 leciu do wymiaru należności od wrzekomego majątku 1,358.477 — K

t. j. jeden milion trzystąpięćdziesiąt ośm tysięcy czterysta siedemdziesiąt siedm koron! Czy to zgodne z faktycznym stanem rzeczy? W obec stwierdzonego przez Władzę majątku tylko 613.650 kor. 71 hal. nie może żądać powołane rozporządzenie do wymiaru należności ekwiwalentowej od 1,358.477 kor.

Powołując się na ustępy obu poprzednich naszych rekursów co do ruchomości i papierów wartościowych, co do których posiadania 10 lecie nie upłynęło na co dowody przy wspomnianych rekursach się znajdując pozwalamy sobie zauważyć, że powołani w rozstrzygnięciu Wysokiej c. k. krajowej Dyrekcyi Skarbu § 16. rozp. Ministeryalnego z 14 7 1900 odnosi się tylko do formy i sposobu zezna-

nia, a nie przesądza wymiaru unormowanego poz. tar. 106 B. e. uw. 3. § 16. ust. 4. z 13/12 1862 Nr. 89. Dz. p. p. a wreszcie rozstrzygniętego orzeczeniem Trybunału administracyjnego z 16/12 1897 L. 10.395.

Prosimy również o uwzględnienie wywodów naszego poprzedniego rekursu żądającego, aby przyjęto za podstawę Reingewinn, a nie Gewinn, a to z uwagi na al. 1. § 18. rozp. Ministeryalnego z 14/7 1900. Twierdzenie, że opłaty te w dniu 1 stycznia 1901 nie istniały, nie jest uzasadnione, gdyż renumeracye te i wynagrodzenie dla 3 go Dyrektora cięża na zysku wyprowadzonym z 31/12 1900 jak to szczegółowo w poprzednim rekursie, na który powołujemy się, wywiedziono. Wszystkie te zarzuty stałyby się bezprzedmiotowe na wypadek uwzględnienia pierwszego zasadniczego zarzutu na początku niniejszego rekursu.

Mimo tak wyczerpującego i praktycznie przeprowadzonego wywodu o nieracjonalnej interpretacji ustawy a względnie §. 17. ust. 5. rozporz. Minister. z 14.7 1900 r. i mimo zapadłego już orzeczenia Trybunału administr. w myśl wywodów rekursu załatwiło się Ministerstwo bardzo krótko i odrzuciło rekurs pomijając milczeniem cały szereg zarzutów.

Dla wykazania jak mało trudu zadało sobie Ministerstwo w rozstrzygnięciu rekursu — niech służy w całości powtórzone orzeczenie Ministerstwa skarbu w tej sprawie.

„C. k. Ministerstwo nie uwzględniło rekursu przeciw orzeczeniu c. k. krajowej Dyrekcyi skarbu z powodów podanych (?) w zaczepionem orzeczeniu.

Na wywody rekursu Ministerstwo zauważyło, że uwolnienie od należności ekwiwalentowej unormowane w uwadze 3. do pt. 106. B. e. ustawy z 13. grudnia 1862. dz. u. p. Nr. 89. przysługuje tylko owym przedmiotom, które na podstawie interesu prawnego należności procentowej podlegającego, pierwotnie z posiadania osoby fizycznej przeszły w posiadanie osoby prawnej*). Wynika to z przeznaczenia należności ekwiwalentowej, która ma stanowić odszkodowanie za należności procentowe**).

Postanowienie przedostatniego ustępu §. 17. rozporządzenia ministeryalnego z 14. lipca 1900 r. dz. u. p. Nr. 120. wedle którego część stanu biernego przypadająca na ustawowo wolne***) części składowe majątku, należy wyłączyć ze stanu biernego i nie uwzględnić jej przy wymiarze należności, odnosi się nie tylko do takich przedmiotów majątkowych, które w myśl uwagi 2. do pt. 106. B. e. z tytułu swego przeznaczenia są wolne od ekwiwalentu, lecz także****) do takich przedmiotów w majątkowych od których nie opłaca się na leżytości ekwiwalentowej jedynie z tego powodu że od czasu ich nabycia przez dotyczącą osobę prawną nie upłynęło jeszcze 10 lat.

W obu wypadkach powód nie uwzględnienia stosunkowej części stanu biernego, leży w tej okoliczności, że za czas trwania przeznaczenia względnie 10-letniego uwolnienia nie opłaca się należności ekwiwalentowej“.

*) ten wypadek zachodził bez kwestyi.

**), a ponieważ Kasa zapłaciła należności od sumy 777.637 K. przewyższającej majątek Kasy przeto żądanie Kasy uzasadnione.

***), tu zachodzi właśnie punkt ciężkości błędnej interpretacji.

****) niewłaściwość tego „także“ wykazano w rekursie na konkretnym przypadku.

Tyle słów ewangelii św. c. k. Ministerstwa skarbu.

Pomijając najniewłaściwiej naciągniętą interpretację, że „uwolnienie“ a „przesunięcie terminu“ do zapłaty są prawnie pojęcia identyczne zdawałoby się, że uwagi Ministerstwa powinny właśnie przemawiać za przychylnem załatwieniem rekursu. Logika Ministerstwa była jednak odmienna.

Jedynym wyjściem pozostała droga do Trybunału administracyjnego. W zażaleniu do Trybunału podniesiono nie tylko momenta w rekursach podane, ale w wyczerpującym wywodzie zaczepono ustawową ważność rozporządzenia Minist. z 14.7. 1900 r. Dz u. p. N. 120. gdyż rozporządzenie to przekracza kompetencję Ministerstwa, przedstawiając się nie jako rozporządzenie wykonawcze, ale jako uzupełniająca ustawa, co tylko w drodze ustawodawczej może nastąpić.

W skutek zażalenia wniesionego do Trybunału administr. w dniu 7. października 1905 r. miała się odbyć usna rozprawa w dniu 10. maja b. r. Rozprawa ta jednak nie odbyła się niestety, gdyż zażalenie stało się bezprzedmiotowe. Ministerstwo bowiem rozporządzeniem z 25.4. 1906 r. intymowanem Kasie przez pierwszą instancję na 2 dni przed rozprawą w Trybunale zniósło zupełnie zakwestyonowany wymiar i poleciło odpisać w całości wymierzoną należność ekwiwalentową 11.040 K. 75. h. a wpłaconą na poczet jej sumę z 5% ustawowemi odsetkami Kasie wypłacić bezzwłocznie, a to z uwagi, że suma przypadająca na realności „czasowo uwolnione“ należy przy wymiarze ekwiwalentu do pożyczki potrącalnych w myśl zapadłych w ostatnich czasach orzeczeń Trybunału administr.

Szkoda, że Ministerstwo nad pierwotnym rekursom do Ministerstwa nie raczyło się gruntowniej zastanowić, a byłoby oszczędziło instytucji zachodu i kosztów a sobie nieprzyjemnej porażki.

J. S.

Zyski i straty z różnic kursowych.

(Ciąg dalszy.)

Konsekwentnie do tego tak ustalonego pojęcia, i tak stworzonego „konta oceny“ lokowanie konta tego, a nie rezerwy w rozumieniu rezerwy Kas oszczędności, w walorach, w wartościach innych jest niewłaściwością, gdyż „konto oceny“ jako część passywów bilansu danego jest już ulokowane w aktywach tego samego bilansu.

Oprocentowanie tego konta powstałego w wypadku konkretnym z rachunkowych zwyżek kursowych jeszcze nie zrealizowanych, czy to wprost, czy też przez lokację jakąkolwiek choćby nawet na własnych książeczkach wkładkowych jest również niewłaściwością.

Wszystkie te i inne pomniejsze wylaniające się z teorii „konta oceny“ konsekwencje zebrał Dr. J. K. Steczkowski w Nrze 5 z r. 1904 „Oszczędności“.

Zapoznawszy się z wynikami teorii normy jako wynikami teorii „konta oceny“, przejdźmy teraz na pole Kas oszczędności i w świetle istoty Kas oszczędności rozglądnijmy się, jak na gruncie faktycznym u nich sprawa ta wygląda, zobaczymy o ile teoria ta w odniesieniu do nich ma rację, a nadto zbadajmy, czy teoria ze swemi konsekwencjami trafia w istotę tego, co u Kas oszczędności faktycznie jest rezerwą specjalną raz, powtóre co z punktu ogólnej gospodarki Kas oszczęd-

ności o teorii „konta oceny“ w zastosowaniu do tematu i jego konsekwencjach dałoby się mniej więcej słusznie powiedzieć.

Każdy obznajomiony z gospodarką Kas oszczędności prawdopodobnie uzna, że z punktu rachunkowości, rezerwy wszelkie mogą być lokowane i zarachowywane odrębnie od funduszu pochodzącego z wkładek, wraz z jego lokacyami, a mogą być również dobrze lokowane łącznie z tym funduszem. Ustawa rządowa domaga się odrębnej lokacji i odrębnego zarachowywania. To jest rzecz nadana przez ustawę, której się słucho, ale która nie uwłacza w niczem swobodzie i racjom nauki.

Otóż z tego punktu u Kas Oszczędności wychodząc, można poznanej teorii o specjalnej rezerwie przyznać rację, o ile żąda, aby rezerwa specjalna cyfrowo mieściła się w bilansie wkładek, jako pozycja bierna z pokryciem pożyczki w aktywach tego bilansu. Rachunkowo i gospodarczo nic temu by zarzucić nie można.

Ale tak samo nic by nie można zarzucić prócz wiadomego przepisu ustawy wszelkim innym rezerwom wstawionym jako passiwum do bilansu wkładek z przeniesieniem aktywów tych rezerw do aktywów bilansu wkładek.

I wtedy w jednym i drugim wypadku racja rzeczy gospodarcza domagałaby się słusznie, aby te passywa rezerwowe, nie były odrębnie czy osobno dla siebie oprocentowywane, gdyż płacenie podobnego procentu byłoby łudzeniem się co do... jakby tu powiedzieć, chyba nie co do nieproduktywnej natury tych rezerw, gdyż każde passywum w ten sam sposób możnaby nazwać nieproduktywnem ale co do logiki gospodarczej, i byłoby rzeczywiście sztucznem zmniejszeniem dochodów rachunku zysku i strat skonjugowanego z takim bilansem. Zmniejszenie zysku wyrażałoby się przez zaksięgowanie dowolnie wstawionej kwoty na odsetki od rezerw, rozumiejąc przez dowolność jakąkolwiek stopę z używanych, zadyktowaną do zapłaty na rzecz rezerw.

Tak stałaby sprawa w obec logiki gospodarczej, stwierdzającej, że passywa nie oprocentowane, biorąc przez rachunek zysków i strat w dotacji wszystko, co tylko wzięść można, w ten czy w inny sposób, więcej dostać niczego nie mogą.

Ta sama rzecz atoli z punktu li rachunkowego nie wyglądała by tak źle, i ze względu na końcowy rezultat rachunku niczego by nie uroniono i niczego by nie przysporzono, gdyby nawet per nonsense logiczny zadyktowano osobne oprocentowanie.

Peteris paribus bowiem w razie oprocentowania, suma łączna tego co mogą dostać rezerwy bez oprocentowania, rozdzieliłaby się na procent dla nich i resztę tego, co po potrąceniu procentu ze sumy łącznej by pozostało.

(C. d. n.)

Józef Kusz.

Ze studyów nad kwestyą mieszkań.

Miasta ogrodowe.

(Ciąg dalszy.)

W Anglii zresztą, ojczyźnie ruchu, ruch ten przechodzi już w fazę czynów. I tak, przedewszystkiem inicjatywy Cadbury'ego, właściciela firmy kakaowej z Birmingham, powstała pod Birmingham kolonia Bournville, dokąd też Cadbury przeniósł swój zakład. Kolonia ta obejmuje 3000 mieszkańców, a istnieje ku powszechnemu zadowoleniu przedsiębiorcy i robotników. Cadbury, który na utworzenie

tej kolonii wyłożył kwotę 5 milionów koron, utworzył z niej obecnie osobną fundację. Ta fundacja jest właścicielką całego gruntu.

Na większą skalę tworzy się takie miasto w drodze asocyacyjnej. Po trzyletniej propagandzie Garden City Association utworzyła się w r. 1902 Garden City Pioneer Company, kształcona następnie na Frist Garden City Limtd. Spółka ta obliczona na kapitał przeszło 6 milionów kor., z których do lutego 1905 subskrybowano już 2,200.000 kor., zakupiła 60 klm. na północ od Londynu teren 1600 h. W sfinansowaniu planu bierze udział między innymi kilka stowarzyszeń konsumpcyjnych, tudzież (jak do czerwca r. b.) 8 przedsiębiorstw przemysłowych, a mianowicie fabryka wód mineralnych, fabryka asfaltu, fabryka maszyn, fabryka towarów introligatorskich i papierowych; drukarnia (stowarzyszenie wydawnicze), fabryka przyrządów metalicznych i fabryka aparatów do ogrzewania wody. Cały szereg tych przedsiębiorstw rozpoczął już na miejscu swoje czynności, a znów dalszy szereg stoi ze spółką w pertrakcjach, celem wydzierżawienia dalszych kompleksów gruntów i osiąga wiele korzyści takich, jak ułatwienie przewozowe za pomocą torów przymykających, jak dostarczanie taniej siły, wydzierżawia bowiem spółka swoje tereny za bardzo niskim czynszem dzierżawnym, wynoszącym około $\frac{1}{10}$ części ceny dzierżawnej, z reguły w innych miastach angielskich przyjętej. Zwłaszcza olbrzymie są różnice w porównaniu z Londynem. Znacznie wyższe jeszcze oszczędności, powstają ze znacznie niższych podatków i danin publicznych wogóle. O wiele żywszym jeszcze jest ruch w kierunku wydzierżawiania parcel poszczególnych w celu zabudowania ich domami mieszkalnymi. Obecnie wybudowano już, względnie budują się domy mieszkalne dla 50 dzierżawców, a dla dalszych 50 dzierżawców ma rozpocząć się budowa w kilku dalszych miesiącach. Wielu kupców i przemysłowców z Londynu buduje tu swoje domy. Spółka zwraca również baczną uwagę na zagadnienie rolnicze, z kwestją miasta ogrodowego związane*). Dwie trzecie całego obszaru tj. ponad 4000 morgów ma być poddanych rolniczej uprawie. Uczyniono już przygotowania celem energicznego popierania drobnych gospodarstw rolnych, zwłaszcza zaś produkcji owocowej i ogrodowej jak i stowarzyszeń i szkół rolniczych. Dla poparcia tego ruchu odbyła się w mieście ogrodowym »The Small Holdings Conference«, zakończona utworzeniem »Small Holdings and Allotments Society«, jak i »Industrial Bank« dla finansowego popierania tego ruchu w obrębie miasta ogrodowego.

Jak wspomniano, ruch ten, który znalazł również naśladowców w Niemczech — na razie w formie propagandy przez »Deutsche Gartenstadtgesellschaft« w Berlinie (Schlachtensee) — opierał się w Anglii wyłącznie na zasadzie asocyacyjnej. A zasadzie tej muszę przyznać bezwarunkowo wyższość nad zasadą, podniesioną w Niemczech przez Alfreda Abendrotha**). — Abendroth przemawia mianowicie energicznie za tem, by piastunem idei miast ogrodowych była gmina i to przedewszystkiem gmina wielkomijska. W ten sposób mogłyby wielkie miasta rozwinąć energiczną politykę w kwestyi gruntów, mieszkań i powiększenia miasta. Gminy wielkomijskie powinnyby zakupywać na dalszych swych krańcach większe obszary ziemi i tworzyć na nich kolonie przemysłowe za pomocą odpo-

wiedniej komunikacji kolejowej i wodnej. Zasadniczo podobne poglądy wypowiada w ostatnim czasie higienista Ludwik Bauer*), który nawet przemawia wprost za umiastowieniem gruntów budowlanych. Ale jakkolwiek na pierwszy rzut oka, reformy tego rodzaju mogą się wydawać bardzo pożądane, bo odrazu niejako przecinają węzeł gordyjski, to jednak przy bliższej analizie, rzecz się ma wprost odwrotnie. Jak w wielu innych wypadkach, tak i tutaj pozorny radykalizm tamuje realną reformę społeczną**). Umiastowienie gruntów budowlanych naruszyłoby zbyt wiele prywatnych interesów i w rezultacie w nader nielicznych wypadkach dałoby się dziś przeprowadzić. Natomiast oparcie tej idei na zasadzie asocyacyjnej nietylko, że przeprowadza reformę społeczną bez jakichkolwiek wstrząśnień i w drodze ewolucyjnej, ale ma także i tę wyższość, że, o ile tylko zdoła trafić do umysłów, obejmie niewątpliwie większe okręgi i wywrze w rezultacie skutek o wiele realniejszy. Inaczej cokolwiek, co prawda, przedstawia się czysto finansowe oparcie idei o gminę (wielkomijską, jak chce Abendroth. Ale i tu zasada asocyacyjna ma niewątpliwą wyższość moralną, a tej wyższości moralnej bynajmniej nie należy lekceważyć, bo jest ona wszędzie i zawsze najpewniejszą rękąmią danego stanu rzeczy.

Utworzenie jednego miasta ogrodowego o około 30.000 mieszkańców, wiele oczywiście znaczyć nie będzie, ale, o ile ideał zrealizowany choć w części odpowie nadziejom w nim pokładanym, bez wątpienia wywoła w Anglii licznych naśladowców. Czy i u nas — jest mocno wątpliwem. W każdym razie najbardziej wątpliwem jest to w Galicyi, gdzie przemysłu fabrycznego nie ma wogólnie.

Nie należy bowiem zapominać, że ekonomiczny punkt ciężkości całej kwestyi miast ogrodowych, o ile chodzi o pełne rozwinięcie tej idei, polega na odpowiedniej dyslokacji przemysłu. Już w danym społeczeństwie istniejącego, gdzie więc tego przemysłu brak zupełny, tam nie może być też mowy o jego dyslokacji. Jedyny wielki przemysł w Galicyi tj. przemysł naftowy nieprawdopodobnie czyni tego rodzaju eksperymenty ze względu na prowizoryczność wszelkich budynków na terenach naftowych budowanych i na ciągle poszukiwanie nowych terenów. Prędzej już byłoby to możliwem w Królestwie, choć oczywiście pamiętać należy, że są to plany wielkie, które nie łatwo chyba wogóle dadzą się zrealizować. Przytem notoryczny brak przedsiębiorczości i samodzielności duchowej stanowiłyby u nas wielką przeszkodę w tym względzie. W każdym razie dobrze jest, jeśli nasze społeczeństwo będzie o tych dążeniach pamiętało zwłaszcza, że idea miast ogrodowych da się zastosować w ograniczonych rozmiarach i w krajach o typie rolnym. W Galicyi stosunki mieszkalne w miastach przedstawiają się bardzo nieszczególnie***.) Biorąc za najbardziej decydującą miarę higieniczności mieszkania gęstość zamieszkania, musimy dojść do przekonania, że stosunki w tym względzie stanowczej domagają się naprawy.

Poniżej 2 mieszkańców na jedną część mieszkalną przypada tylko we Lwowie (173) i w Stanisławowie (188), gdy we wszystkich innych miastach galicyjskich

***) L. Bauer. Der Zug nach der Stadt und die Stadterweiterung Stuttgart. 1905.

*) O stosunku obu tych sposobów myślenia por. znakomite uwagi na ten temat u M. Czajkowskiego: Socjalizm a państwo. Lwów. Polskie Tow. nakładowe 1904. Por. też: A. Krzyżanowski: Socjalizm i anarchizm w świetle najnowszej literatury polskiej. 1905.

*) Buzek. Die Wohnungsverhältnisse von 60 Mittelstädten Oesterreichs auf Grund der Wohnungsaufnahme von 31. Dezember 1900. (Statistische Monatschrift 1900 str. 426—495).

*) O tem Adams: Garden City in relation to Agriculture London. 1904.

***) A. Abendroth. Die Grosstadt als Städtegründerin (Städtebau 1905. Berlin).

cyfra ta waha się między 2·00 (Rzeszów) a 2·46 (Drohobycz) tymczasem np. w Innsbruku gęstość zamieszkania wynosi 0·94, w Salzburgu 1·07, w Trydencie 1·10, w Ołomuńcu 1·20, w Cieszynie 1·61. A należy pamiętać, że to są wszystko cyfry przeciętne, że na te cyfry przeciętne składają się zarówno małe mieszkania jak i bardzo wielkie mieszkania i że oczywiście te wielkie i te bardzo wielkie stanowią licznie stoją poniżej tej przeciętnej normy gęstości zamieszkania. W Galicyi stosunki przedstawiają się w tym względzie o tyle jeszcze gorzej, bo tu przeważają mieszkania małe. Tak Drohobyczu i w Jarosławiu 42·03% ludności mieszka w mieszkaniach o jednej części a 31·43% względnie 27·38% w mieszkaniach o dwóch częściach mieszkalnych. W innych miastach galicyjskich stosunki w tym względzie są wprawdzie znacznie lepsze, ale nigdzie nie są one idealne.

Statystyka nigdy nie wyczerpuje całości życia społecznego, w dużo innym nierównie jeszcze gorszym świetle, przedstawiłyby się stosunki mieszkalne w Galicyi, gdyby była znów cała prawda w tym względzie. Nie jest to zresztą tajemnicą dla tego, kto zna nasze chaty „kurne“ na wsi, zaułki w naszych miastach itp. Całą prawdę odsłoniłaby niezawodnie dopiero ankieta opisowa

Miasta ogrodowe nie podadzą na tę stronę nędzy galicyjskiej niezawodnego lekarstwa. Są one ideałem dalekim, wymarzoną. Ale człowiek ma już to do siebie, że zapala się do czynu, że dąży statecznie i energicznie do reformy, gdy ma wielkie ideały przed oczyma. One mu dodają ducha i energii do wykonania małych reform także. Oby idea miast ogrodowych choć taki przynajmniej skutek wywarła w naszym kraju.

Dr. Z. Gargas.

Notatki.

Projekt Instrukcyi manipulacyjnej z puszkami oszczędności. 1. Kasa wkładkowa otrzymuje z kasy głównej zapas puszek oszczędności celem wydawania ich stronom. Ponieważ puszki te są zaopatrzone numerami bieżącymi, przeto kasa wkładkowa ma uważać, by puszki te w porządku arytmetycznym były wydawane.

2. Na otrzymany zapas wyda kasa wkładkowa kasie głównej poświadczenie, zaopatrzone podpisem kasyera a zawierające ilość sztuk, numera porządkowe puszek oraz sygnaturę kluczków, wydanych do każdej setki puszek.

3. Kasa wkładkowa wydawać będzie puszki osobom o nie się zgłaszającym, o ile wkładka na książeczkę wniesiona wynosi najmniej K. . . . lub o ile strona, żądająca puszkę przedłoży książeczkę, na której już jest wpisana minimalna wkładka K. . . .

4. Na książeczce, do której puszka została wydana, tudzież na przekazce wkładek o ile strona wkładkę uskuteczniła, wycisnie kasyer stampile: „Puszka Nr. . . .“ i to na stronie 1. nad numerem i na stronie . . . w rubryce przeznaczonej na zastrzeżenia, a ponadto w ewidencji puszek (p. 5.) wpisze pod odpowiednim numerem puszki, numer książeczki, dla której puszka została wydana, o ile puszka wydana została do książeczki już w obiegu będącej bez równoczesnego uskutecznienia wkładki, zanotuje kasa wydanie puszki także na odnośnym koncie.

5. Ewidencję puszek prowadzi kasyer w osobnej książce, zawierającej następujące rubryki:

form. 1. Numer porządkowy puszki, data wydania, numer książeczki, dla której puszka została wydana, data zwrotu puszki, uwaga.

6. Ponadto prowadzoną będzie dla celów statystycznych ewidencja ruchu puszek.

form. 2 Ewidencja ruchu puszek zawiera następujące rubryki: w nagłówku: Numer puszki, pod nim numer książeczki, dalej rubryki: data otwierania puszki, kwota wyjęta i na książeczkę złożona, uwaga

7. W razie przedłożenia puszki dla wyjęcia z niej uzbieranych oszczędności, kasyer względnie urzędnik do tego przeznaczony, bada, czy strona przyniosła odpowiednią książeczkę, następnie otwiera w obecności strony puszkę, zawartość wysypuje i przelicza ewentualnie przy pomocy woźnego, następnie form. 3, wystawia stronie bon na odebraną kwotę i wraz z książeczką wręcza ten bon stronie dla wpisania wkładki zwykłym trybem. Za zwrotem bonu przy kasie strona otrzyma książeczkę z wpisana wkładką i puszką wypróżnioną.

8. Jeśli strona po uskutecznieniu wkładki nieuszkodzoną puszkę zwraca i nadal jej nie bierze, kasyer wydaje stronie tylko książeczkę na której za pomocą stampiglii na str. 1. i 3. uwidacznia: „Puszkę Nr. . . . ściągnięto“; notuje tę okoliczność w ewidencji puszek w odpowiedniej rubryce, następnie form. 4 w ewidencji ruchu puszek, ponadto wygotowuje zawiadomienie dla likwidatury celem uskutecznienia odpowiedniej adnotacyi w księdze interesentów.

9. Jeżeli strona zwraca puszkę uszkodzoną, natenczas stosownie do rodzaju uszkodzenia, żąda od strony odpowiedniego odszkodowania bądź w gotówce bądź przez podjęcie odpowiedniej kwoty z książeczki. Odszkodowanie to ma złożyć strona w kasie po poprzednim zalikwidowaniu szkody. Kasa pobierze należności za uszkodzone puszki na osobne konto puszek oszczędności. Jeśli uszkodzenie puszki jest tego rodzaju, że puszka więcej użyta być nie może, obowiązana jest strona całą kwotę K. 8. uiszczyć

Bliższe określenia rodzajów uszkodzenia i wysokości wynagrodzenia podane będą później.

10. Kontrola zapasu puszek prowadzoną będzie w ten sposób, że kasyer codziennie wpisze ilość puszek wydanych i ilość puszek z obiegu ściągniętych.

Ostemplowanie ksiąg kasy oszczędności. Na zapytanie Kasy oszczędności m. Stryja Prezydium Izby handlowej i przemysłowej oznajmiło pod l. 4636 z r. 1904) że obowiązkiem ostemplowania według praktyki galic. Kasy oszczędności we Lwowie podlegają: księga główna, księga pożyczek hipotecznych i księga weksli, natomiast wolne są od tego obowiązku jako księgi pomocnicze, przeznaczone do wyłącznego użytku przy wewnętrznej manipulacji księga wkładek tj. księga na której foliach prowadzi się ewidencję wkładek a nie książeczeki wkładkowe, protokół weksli, strażka kasyera oraz dzienniki przy i rozchodu działów wkładek, pożyczek hipotecznych i weksli.

Centralny Bank czeskich kas oszczędności. Od dnia 21. lipca począwszy notowane są 4% obligacje bankowe, Centralnego banku czeskich kas oszczędności na giełdzie wiedeńskiej. W liście kursów giełdy wiedeńskiej umieszczone są one w kolumnie E. lit. U.

Bilans półroczny jak centrali w Pradze tak i filij w Bernie i Wiedniu zamknięto w tych dniach. Wyniki półroczna, w którym częściowo w obrocie znajdował się podwyższony kapitał akcyjny K. 7.000.000 są korzystniejsze od rezultatów osiągniętych w roku przeszłym. Szczegóły będą podane do wiadomości po zatwierdzeniu bilansu przez wydział.

Ruch wkładek

w Związkowych kasach oszczędności za miesiąc lipiec 1906.

	%	Stan kapitału wkładowego z dniem 30 czerw. 1906.		W ciągu miesiąca lipca						Różnica		Stan kapitału wkładowego z dniem 31. lipca 1906.		
		K.	h.	wynosiły wkładki			zwrócono			K.	h.	K.	h.	
				stron	K.	h.	stron	K.	h.					
Bochnia m.	4 1/3	3,117.374	02	190	79.139	69	257	167.216	61	-	88 076	92	3,029.297	10
Bochnia p.	4 1/2	2,561.545	55	147	176.729	16	250	117.330	89	+	59.398	27	2,620.943	82
Bohorodczany p.	4 1/2	476.507	97	91	19.438	57	92	16.577	55	+	2.861	02	479.368	99
Brzeżany p.	4 1/2	1,300.932	84	115	65.996	34	110	91.204	16	-	25.207	82	1,275.725	02
Buczacz p.	3,5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dobromil*) m.	4 1/2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dolina p.	4 1/2	1,317.994	46	225	134.613	67	232	117.591	08	+	17.022	59	1,334.417	05
Drohobycz m.	4	2,195.503	58	122	66.901	61	118	64.269	50	+	2.632	11	2 198.135	69
Gorlice*) p.	4 1/2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Horodenka*) p.	4 1/2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Jarosław m.	4 1/2	2,217.533	48	247	101.715	24	289	72.355	78	+	29.359	46	2,246.892	94
Kałusz p. }	4 0/10	-	-	137	81.365	77	12	5.627	40	+	75.735	37	75.738	37
	4 1/2	970.120	83	-	-	-	158	52.681	65	-	52.681	65	917.439	18
Kołomyja m.	4	4,635.824	56	541	199.650	66	693	241.628	90	-	41.972	24	4,593.846	32
Kraków m.	3 3/4	35,536.888	64	3025	1,703.265	91	9341	1,354.984	18	-	348.281	73	35,885.170	37
Kraków *) p.	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lwów gal.	3-6	80,697.794	26	11.788	4,077.690	85	14609	4,408.803	40	-	331.112	55	80,366.681	71
Mielec*) p.	4 1/2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Myślenice p.	4, 4 1/2	1,267.834	70	-	90.518	93	-	66.749	59	+	23.769	34	1,291.604	04
Nowy Sącz m.	4	4,161.888	79	370	175.481	97	430	107.241	84	+	68.240	13	4,230.078	92
Nowy Targ p.	4 1/2	1,383.276	71	145	79.360	70	84	36.791	74	+	42.568	96	1,425.845	67
Podgórze*) m.	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Przemysł m.	4	7,530.533	91	450	271.993	20	1400	221.434	71	+	50.513	49	7,581.047	40
Rzeszów m.	4	3,604.522	14	313	173.638	66	342	147.199	93	+	26.438	73	3,630.960	87
Sambor*) m.	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sambor p.	4	471.846	90	41	14.322	76	33	7.216	08	+	7.106	68	478.953	58
Sanok m.	4 1/2	1,314.867	13	177	174.153	74	100	59.413	87	+	114.744	87	1,429.612	-
Śniatyn*) m.	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Śniatyn*) p.	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sokal m.	4 1/2	1,072.325	62	142	45.278	89	155	32.077	35	+	13.201	54	1,085.527	16
Stryj*) m.	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tarnobrzeg p.	4 1/2, 5	1,099.144	11	62	19.145	95	85	29.081	67	-	9.935	72	1,089.208	39
Tarnopol m.	3 3/4	6,719.486	80	1213	413.048	93	736	260.670	47	+	152.378	46	6,871.865	26
Trembowla p.	4 1/2	985.204	8	171	82.660	53	131	51.575	34	+	31.085	19	1,016.289	47
Wadowice p.	4	4,683.170	30	321	230.242	12	310	244.469	36	-	14.227	24	4,698.943	06
Wieliczka p.	4 1/2, 4 1/4	3,567.768	97	180	84.936	20	214	102.650	73	-	17.714	53	3,550.054	44
Zaleszczyki p.	4 1/2, 5	601.603	44	80	40.303	40	140	28.610	39	+	11.693	01	613.296	45

*) Do chwili zamknięcia numeru wykazu nie otrzymaliśmy.

Spółeczno - gospodarcze znaczenie
spółek z ogran. odpowiedzialnością

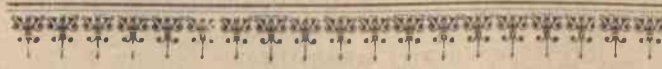
Napisał

Dr. ZYGMUNT GARGAS

Lwów Gubrynowicz i Schmidt 1906

str. 40. w 8-ce

Cena za egzemplarz 1 kor.

Staraniem Związku galicyjskich kas oszczędności we Lwowie wydany został:

„Zbiór norm i przepisów prawnych odnoszących się do kas oszczędności. — Lwów 1904”.

Cena za egzemplarz wynosi K. 2—, z przesyłką pocztową poleconą K. 2-35.

Wysyłkę zamówionych egzemplarzy uskutecznia Biuro Związku gal. kas oszczędności.

Wiedeński Bank Związkowy

FILIA WE LWOWIE.

Kapitał akcyjny:
K. 80,000.000.

Fundusze rezerwowe:
K. 23,027.428-13.

LWÓW

we własnym gmachu przy
ul. Jagiellońskiej 1. 3.

Telefon nr. 57. Dyrekcya
Telefon nr. 358. Kantor
wymiany.

Zakład centralny
Wiedeń

FILIA: Ausseg n. Z.
Bernu, Budapeszt,
Czerniowce, (Grac,
Prosciejów, W. Neu-
stadt i St. Polten.
12 kantorów wy-
miany i kas depo-
zytow. we Wiedniu.

Zatwiera wszelkie interesa bankowe oraz transakcje w zakresie kantorów wymiany wchodzące a mianowicie:

Przyjmuje wkładki w rachunku czekowym i w rachunku bieżącym. Przyjmuje wkładki na 3-6% książeczki wkładowe. Oprocentowanie rozpoczyna się z dniem następnym po złożeniu wkładki a kończy się z dniem poprzedzającym podjęcie wkładki. Podatek rentowy opłaca bank z własnych funduszy. Eskontuje weksle, otwiera kredyty i udziela zaliczki w podkład papierów wartościowych. Przeprowadza wszelkie obroty giełdowe na targach krajowych i zagranicznych. Kupuje i sprzedaje papiery wartościowe, waluty i przekazy na zagraniczne miejsca.

Wydaje listy kredytowe na wszystkie kraje. Wymienia kupony i wylosowane papiery wartościowe. Inkasuje weksle we wszystkich miejscach krajowych i zagranicznych. Przechowuje papiery wartościowe i zarządza nimi. Ubezpiecza papiery wartościowe przed stratami z wylosowania. Rewiduje bezpłatnie numera losów i innych papierów wartościowych, podlegających losowaniu. Najkorzystniejsze. Pilne czuwanie nad interesami klientów. Ułatwienia wszelkiego rodzaju, umożliwiające doświadczeniem i rozgąszczonymi stosunkami w całym świecie kupieckim.

JAN BROMILSKI

we Lwowie ul. Karola Ludwika (Grand Hotel).

**Skład papierów, przyborów do pisania i rysowania
poleca wyrobu krajowego**

Księgi buchalteryczne, najrozmaitsze z tekstem polskim, księgi kopjowe etc.
Wykonuje księgi i druki dla kas oszczędności podług podanych wzorów, papiery listowe
i koperty z nagłówkami, stampile, numeratory, pieczętki papierowe, gumowe i t. p.

Ceny niższe! Stałym odbiorcom opust!

Długoletni dostawca Gal. Kasy Oszczędności i innych Instytucji.

DOM BANKOWY

Kantor wymiany SOKAL & LILIJEN

kupuje i sprzedaje wszelkie **papiery wartościowe i waluty zagraniczne** po możliwie najskrupulatniejszych kursach, uskutecznia pod takimi samymi warunkami wszelkie **zlecenia giełdowe** zarówno na giełdzie wiedeńskiej jak i na giełdach zagranicznych, **wypłaca wszelkie kupony** możliwie bez potrącenia jakiegokolwiek prowizji inkasowej.

Nakładem Związku gal. kas oszczędności

wyszła rozprawa

Dra Zygmunta Gargasa

Loterya a oszczędność.

Lwów, 1905. str. 68.

Cena za egzemplarz 1 korona.

Do nabycia we wszystkich księgarniach

Filia c. k. uprz. austriackiego

Zakładu kredytowego

dla handlu i przemysłu

WE LWOWIE

wydaje codziennie (z wyjątkiem niedziel i świąt) w godzinach od 9 do 12 przedpoł.
i od 3 do 4 popoł.

Książeczki wkładkowe

z $\frac{3}{10}$ oprocentowaniem

Na żądanie wypłaca kwoty do 5000 k.
jednego dnia i na jedną książeczkę
bez wypowiedzenia.

Kupuje i sprzedaje

wszelkie papiery wartościowe i monety po kursie dziennym bez doliczenia prowizji, wydaje przekazy i akredytywy na zagraniczne miejsca, przyjmuje zlecenia giełdowe, bierze w przechowanie papiery wartościowe i udziela na nie zaliczek.

Bilety wizytowe litografowane — — Zaproszenia ślubne i balowe.

ETYKIETY na flaszki, pudełka, puszkę itp.
jednokolorowe lub barwne.

PAPIERY WARTOŚCIOWE, KSIĄŻECZKI KASY OSZCZĘDNOŚCI I UDZIAŁOWE.

KARTY ADRESOWE, NAGŁÓWKI NA LISTY I FAKTURY KUPIECKIE artystycznie wykonane, DYPLOMY, OBRAZY, PLANY, MAPY, NUTY, OGŁOSZENIA, PLAKATY, TUTKI CYGARETOWE, CENNIKI, AUTOGRAFIE i wszelkie roboty w zakresie litograficzno artystyczny wchodzące wykonuje wzorowo i na czas oznaczony.

Od roku 1773 istniejąca

DRUKARNIA

wykonuje wszelkie roboty drukarskie od najdrobniejszych, jako to: koperty, listy kupieckie, memoranda, ogłoszenia, druki gospodarskie itp. do najwykwintniejszych tabel, ilustracje, dzieła i broszury.

Druki i tabele dla kas oszczędności i banków.

Z poważaniem

Piller, Neumann i Sk.
Lwów, ul. Łyczakowska l. 3.

BILANSE

Galicyjskich kas oszczędności

za rok 1905.

Brzeżany. Powiatowa Kasa oszczędności.

Stan bierny:	Stan czynny:
Wkładki K. 1,212.459.55	Kasa K. 12.951.84
Kaucye asekuracyjne " 5.596.01	Pożyczki hipoteczne " 956.948.01
Koszty procesowe " 250.91	Skup weksli " 232.538.82
Rachunek różnych osób " 1.365.22	Weksle zaskarżone " 2.029.63
Rachunek odrębny dłuż. hipot. " 4.346.04	Pożyczki na skrypta niehipot. " 23.015.—
Właściciele kaucyi i depozytów " 4.728.—	Zaliczki na papiery wartościowe " 3.255.—
Odsetki na rok 1906 " 4.478.17	Druki w zapasie " 618.—
Rezerwa podatkowa " 800.—	Zaliczki na płace " 1.765.84
Zysk w roku 1905 " 14.554.34	Urządzenia i sprzęty " 2.037.24
	Kaucye i depozyta " 4.728.—
	Odsetki zaległe " 8.488.29
	Bank krajowy " 202.57
<u>K. 1,248.578.24</u>	<u>K. 1,248,578.24</u>

Dolina. Powiatowa kasa oszczędności.

Stan bierny:	Stan czynny:
Wkładki łącznie z procentami dopisanymi K. 1,215.403.41	Pożyczki hipoteczne K. 692.579.23
Depozyta obce w gotówce " 3.122.22	" gminne " 15.220.—
Fundusz strat " 4.300.—	" na skrypta " 140.791.—
Fundusz rezerwowy " 95.300.37	" na zastawy " 450.—
Fundusz emerytalny " 16.654.21	Weksle w portfelu . . 114.357 K. 66 h.
Odsetki pobrane na r. 1906 " 7.149.56	zaskarżone . . 5.378 K. 60 h.
Czysty zysk za rok 1905 " 11.096.89	Bank krajowy " 145.020.14
	Inwentarz " 1.506.37
	Zaliczki zwrotne " 1.110.—
	Koszta procesowe " 7.082.49
	Lokacye funduszu rezer-
	wowego w efektach . 82.965 K. 90 h.
	w realności . 10.000 K. — h.
	Lokacye funduszu obrotowego " 99.250.—
	Lokacye funduszu emerytalnego " 16.152.40
	Gotówka z dniem 31. grudnia 1905 " 21.062.87
<u>K. 1,353.026.66</u>	<u>K. 1,353.026.66</u>